

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 297/2012-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 26. júna 2012 predbežne prerokoval sťažnosti obchodnej spoločnosti P., s. r. o., B., zastúpenej obchodnou spoločnosťou F., s. r. o., B., v mene ktorej koná ako konateľ a advokát doc. JUDr. B. F., vedené pod sp. zn. Rvp 4926/2012, sp. zn. Rvp 4927/2012, sp. zn. Rvp 4928/2012, sp. zn. Rvp 4929/2012 a sp. zn. Rvp 4930/2012 vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Topoľčany a jeho uzneseniami vydanými pod č. k. 4 Er/8/2009-41 zo 14. marca 2012, č. k. 4 Er/9/2009-52 zo 14. marca 2012, č. k. 4 Er/10/2009-51 zo 14. marca 2012, č. k. 4 Er/11/2009-41 zo 14. marca 2012 a č. k. 4 Er/12/2009-52 zo 14. marca 2012 a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosti obchodnej spoločnosti P., s. r. o., vedené pod sp. zn. Rvp 4926/2012, sp. zn. Rvp 4927/2012, sp. zn. Rvp 4928/2012, sp. zn. Rvp 4929/2012 a sp. zn. Rvp 4930/2012 s p á j a na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. III. ÚS 297/2012.

2. Sťažnosti obchodnej spoločnosti P., s. r. o., o d m i e t a ako neprípustné.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 23. mája 2012 doručené sťažnosti obchodnej spoločnosti P., s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), vedené pod sp. zn. Rvp 4926/2012, sp. zn. Rvp 4927/2012, sp. zn. Rvp 4928/2012, sp. zn. Rvp 4929/2012 a sp. zn. Rvp 4930/2012, ktorými namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) a zákazu diskriminácie zaručeného čl. 12 ods. 2 ústavy a čl. 14 dohovoru postupom Okresného súdu Topoľčany (ďalej len „okresný súd“) a jeho uzneseniami č. k. 4 Er/8/2009-41 zo 14. marca 2012, č. k. 4 Er/9/2009-52 zo 14. marca 2012, č. k. 4 Er/10/2009-51 zo 14. marca 2012, č. k. 4 Er/11/2009-41 zo 14. marca 2012 a č. k. 4 Er/12/2009-52 zo 14. marca 2012 (ďalej aj „napadnuté uznesenia“).

Zo sťažností vyplýva, že vo veciach vedených okresným súdom pod sp. zn. 4 Er/8/2009, sp. zn. 4 Er/9/2009, sp. zn. 4 Er/10/2009, sp. zn. 4 Er/11/2009 a sp. zn. 4 Er/12/2009 boli uzneseniami vydanými vyšším súdnym úradníkom tieto exekučné konania zastavené. Sťažovateľka proti uzneseniam vydaným vyšším súdnym úradníkom podala odvolanie, o ktorých rozhodol sudca okresného súdu napadnutými uzneseniami tak, že exekúciu zastavil. Rozhodnutie o trovách konania vylúčil na samostatné rozhodnutie. V poučení o opravnom prostriedku okresný súd uviedol, že odvolanie proti týmto uzneseniam o zastavení konania nie je prípustné.

Sťažovateľka v sťažnostiach poukazuje na znenie § 45 ods. 3 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní“), z ktorého vyplýva prípustnosť opravného prostriedku proti rozhodnutiam vydaným všeobecným súdom podľa § 45 ods. 1 a 2 zákona o rozhodcovskom konaní. Okresný súd však podľa sťažovateľky toto ustanovenie ignoroval a v zmysle § 374 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) postupoval tak, ako by odvolanie prípustné nebolo. V sťažnostiach konštatuje, že napadnuté *„uznesenie ktoré malo byť výsledkom rozhodovacej činnosti súdu druhého stupňa, bolo vydané ako výsledok rozhodovacej činnosti sudcu súdu prvého stupňa... Nerešpektovanie zákonného príkazu postúpiť vec v druhom stupni na prejednanie Krajskému súdu v Nitre síce spočíva v rovine porušenia jednoduchého práva (§ 209a ods. 2 OSP), avšak v prípade sťažovateľa zároveň viedlo k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy ... a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru...“*. Čo sa týka posúdenia merita veci, malo potom podľa sťažovateľky dôjsť k porušeniu zásady dvojinštančnosti konania exekučným súdom.

V ďalších svojich námietkach sťažovateľka uvádza, že exekučný súd *„nie je legitímne schopný vykonávať úkony smerujúce k opätovnému komplexnému rozhodovaniu o veci s tým, že výsledkom takéhoto rozhodovania je úplná nemožnosť vykonať právo pre veriteľa, teda vmanévrovanie veriteľa do situácie, ako by bol exekučný titul zrušený. ... Exekučný súd nie je súdom v zmysle ust. § 40 a nasl. zákona o rozhodcovskom konaní, nekoná o zrušení tuzemského rozhodcovského rozsudku a ani nepokračuje v konaní vo veci v rozsahu uvedenom v žalobe...“*. V tejto súvislosti sťažovateľka namieta že exekučný súd svoje rozhodovacie oprávnenie dotvoril. Poukazuje na to, že úspešný sťažovateľ v rozhodcovskom konaní *„stráca vplyvom nahradenia opraveného procesu indikovaného § 40 a nasl. ZoRK revíznym procesom exekučného súdu všetky svoje justičné práva spojené s právom na súdnu ochranu a právom na spravodlivý súdny proces. Extenzívna interpretácia ust. § 44 ods. 2 Exekučného poriadku... je v priamom rozpore s ústavným právom sťažovateľa (veriteľa) na súdnu ochranu a právom na spravodlivý súdny proces ako aj v rozpore so zásadou legality, princípom ochrany legitímneho očakávania a princípom právnej istoty.“* Zároveň však namieta, že exekučný súd vo veci dokazovanie nevykonal

a ku svojim záverom dospel na základe domnienok, hoci v skutočnosti takéto rozhodnutie môže byť postavené len na dôsledne zistenom skutkovom stave.

Nadväzne na to sťažovateľka vyslovuje názor o protiústavnosti právnej normy, na základe ktorej okresný súd vo veci rozhodoval [§ 44 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov, ďalej len „Exekučný poriadok“]. Zároveň namieta, že exekučný súd môže pristúpiť k preskúmaniu rozhodcovského rozsudku podľa § 45 ods. 1 zákona o rozhodcovskom konaní len na podklade návrhu účastníka konania. Sťažovateľka tvrdí, že aj keď výkon a ochrana jej práva na spravodlivý proces mala byť rovnaká, v konaní pred exekučným súdom mala výrazne nevýhodné postavenie a bolo s ňou zaobchádzané odlišne. Odlišné zaobchádzanie so sťažovateľkou nemožno ospravedlniť jej iným postavením (t. j. že je obchodnou spoločnosťou podnikajúcou v oblasti poskytovania krátkodobých úverov), pretože takýto dôvod je podľa ústavy a dohovoru zakázaným odlišným zaobchádzaním. V súvislosti s aplikáciou Smernice Rady 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách okresným súdom tvrdí, že *„exekučný súd založil a odôvodnil svoje rozhodnutie na normatívnej úprave, ktorá v Slovenskej republike nemá povahu prameňa práva a preto sa ňou exekučný súd nemohol riadiť“*.

Napokon sťažovateľka namieta, že okresný súd v napadnutých uzneseniach nesprávne právne posúdil zmluvy o úvere ako zmluvy o spotrebnom úvere v zmysle zákona o spotrebiteľských úveroch a tiež nesprávne posúdil neprimeranosť úrokov z omeškania.

Sťažovateľka na základe uvedeného navrhuje, aby ústavný súd vydal rozhodnutie, ktorým vysloví porušenie jej základného práva *„na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy“*, práva *„na spravodlivý súdny proces zaručený čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru“*, ďalej základného práva *„vlastniť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 Ústavy“* a práva *„na pokojné užívanie majetku zaručené čl. 1“* dodatkového protokolu, ďalej porušenie zákazu diskriminácie vyplývajúceho z čl. 12 ods. 2 ústavy a čl. 14 dohovoru v konaniach vedených okresným súdom pod sp. zn. 4 Er/8/2009, sp. zn. 4 Er/9/2009, sp. zn. 4 Er/10/2009, sp. zn.

4 Er/11/2009 a sp. zn. 4 Er/12/2009, ako aj napadnutými uzneseniami, prizná jej primerané finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € a uloží uhradiť trovy konania jej právnenému zástupcovi.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o s'ťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde s'ťažnosť nie je prípustná, ak s'ťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je s'ťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie s'ťažnosti, aj keď sa nesplnila podmienka podľa odseku 1, ak s'ťažovateľ preukáže, že túto podmienku nesplnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy vecí nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú v občianskom súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010).

Kľúčové pre posúdenie doručených sťažností je tvrdenie sťažovateľky, že okresný súd postupoval v predložených veciach nesprávne, keď uznesenia vydané podľa § 57 ods. 2 Exekučného poriadku, ktorými zastavil exekučné konania považoval za rozhodnutia, proti ktorým nie je prípustný opravný prostriedok. Preto, pokiaľ odvolaniam sťažovateľky proti rozhodnutiam vydaným vyšším súdnym úradníkom zákonný sudca okresného súdu nemienil vyhovieť, mal tieto veci predložiť na rozhodnutie odvolaciemu súdu.

Podľa § 57 ods. 2 Exekučného poriadku exekúciu môže súd zastaviť aj vtedy, ak to vyplýva z ustanovení tohto alebo osobitného zákona.

Podľa § 45 ods. 1 zákona o rozhodcovskom konaní súd príslušný na výkon rozhodnutia alebo na exekúciu podľa osobitných predpisov na návrh účastníka konania, proti ktorému bol nariadený výkon rozhodcovského rozsudku, konanie o výkon rozhodnutia alebo exekučné konanie zastaví a) z dôvodov uvedených v osobitnom predpise, b) ak rozhodcovský rozsudok má nedostatok uvedený v § 40 písm. a) a b) alebo za c) ak rozhodcovský rozsudok zaväzuje účastníka rozhodcovského konania na plnenie, ktoré je objektívne nemožné, právom nedovolené alebo odporuje dobrým mravom.

Podľa § 45 ods. 2 zákona o rozhodcovskom konaní súd príslušný na výkon rozhodnutia alebo na exekúciu zastaví výkon rozhodcovského rozsudku alebo exekučné konanie aj bez návrhu, ak zistí v rozhodcovskom konaní nedostatky podľa odseku 1 písm. b) alebo c).

Podľa § 45 ods. 3 zákona o rozhodcovskom konaní proti rozhodnutiu súdu podľa odsekov 1 a 2 je prípustný opravný prostriedok.

Podľa § 374 ods. 4 OSP proti rozhodnutiu súdneho úradníka alebo justičného čakateľa je vždy prípustné odvolanie. Odvolaniu podanému proti rozhodnutiu, ktoré vydal súdny úradník alebo justičný čakateľ, môže v celom rozsahu vyhovieť sudca, ktorého rozhodnutie sa považuje za rozhodnutie súdu prvého stupňa; ak sudca odvolaniu nevyhovie, predloží vec na rozhodnutie odvolaciemu súdu. Ak odvolanie podané v odvolacej lehote oprávnenou osobou smeruje proti rozhodnutiu súdneho úradníka alebo justičného čakateľa, proti ktorému zákon odvolanie nepripúšťa (§ 202), rozhodnutie sa podaním odvolania zrušuje a opätovne rozhodne sudca.

Z citovaných ustanovení Exekučného poriadku a zákona o rozhodcovskom konaní skutočne vyplýva, že v prípade zastavenia exekúcie z dôvodov vymenovaných v § 45 ods. 1 zákona o rozhodcovskom konaní je proti takémuto uzneseniu okresného súdu (ktorý má postavenie exekučného súdu) prípustné odvolanie.

V okolnostiach prípadu rozhodoval v označených konaniach napadnutými uzneseniami sudca okresného súdu vychádzajúc z názoru, že v danom prípade sa rozhodnutia vydané vyšším súdnym úradníkom podaním odvolaní sťažovateľkou zo zákona zrušili a vo veci musel opätovne rozhodnúť sudca okresného súdu (§ 374 ods. 4 OSP). Zo zmyslu a účelu § 374 ods. 4 OSP však vyplýva, že takéto rozhodnutie je potrebné považovať za rozhodnutie súdu prvého stupňa, keďže sa ním vlastne nerozhoduje o odvolaní účastníka konania, ale opätovne sa rozhoduje o celej veci sudcom okresného súdu v prvom stupni. Proti rozhodnutiu okresného súdu ako súdu exekučného podľa § 45

zákona o rozhodcovskom konaní je vždy prípustné odvolanie, a to bez ohľadu na to, či rozhodnutie vydal vyšší súdny úradník okresného súdu alebo sudca okresného súdu, a bez ohľadu na nesprávnosť poučenia okresného súdu o neprípustnosti odvolania proti takémuto uzneseniu.

Podľa § 58 ods. 1 OSP súd odpustí zmeškanie lehoty, ak ju účastník alebo jeho zástupca zmeškal z ospravedlniteľného dôvodu a bol preto vylúčený z úkonu, ktorý mu patrí. Návrh treba podať do pätnástich dní po odpadnutí prekážky a treba s ním spojiť i zmeškaný úkon.

Podľa § 58 ods. 2 OSP súd môže na žiadosť účastníka priznať odkladný účinok návrhu, aby sa odpustilo zmeškanie lehoty.

Podľa § 204 ods. 2 druhej vety OSP ak rozhodnutie... obsahuje nesprávne poučenie o tom, že odvolanie nie je prípustné, možno podať odvolanie do troch mesiacov od doručenia.

V sťažovateľkiných prípadoch však odvolania proti napadnutým uzneseniam vydaným sudcom okresného súdu podané neboli napriek tomu, že sťažovateľka bola oprávnená podať ich ako proti každému rozhodnutiu prvostupňového súdu, proti ktorému je odvolanie prípustné. Zo sťažností je zrejmé, že sťažovateľka si je vedomá svojho práva podať odvolanie proti uzneseniu exekučného súdu vydanému podľa § 57 ods. 2 Exekučného poriadku v spojení s § 45 zákona o rozhodcovskom konaní, keďže tento názor tvorí podstatu právnej argumentácie formulovanej v jej sťažnostiach. To však svedčí o tom, že sťažovateľka nevyužila opravný prostriedok, ktorý jej bol dostupný a ktorý jej zákon na ochranu základných práv účinne poskytuje a na ktorého použitie je oprávnená v zmysle § 45 ods. 3 zákona o rozhodcovskom konaní, čo však zakladá neprípustnosť jej sťažností podaných ústavnému súdu. Sťažovateľka ani len netvrdí (tým menej preukazuje), že odvolania nepodala z dôvodov hodných osobitného zreteľa, a preto zo strany ústavného súdu neprichádza do úvahy ani prípadný postup podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavou daná právomoc ústavnému súdu neumožňuje nahrádzať rozhodovacia činnosť (právomoc) všeobecných súdov, ak je táto založená zákonom alebo na základe zákona, t. j. v danom prípade na základe uplatnenia postupu podľa § 45 ods. 3 zákona o rozhodcovskom konaní a to ani v prípade pochybenia v procesnom postupe súdu prvého stupňa. Ústavný súd môže svoju právomoc na konanie založiť až vtedy, ak fyzická alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv. Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby si sťažovateľka ako účastníčka konania zvolila medzi súdnymi orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd, naopak čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne požaduje vyčerpanie všetkých sťažovateľke dostupných a účinných prostriedkov nápravy.

Na základe uvedeného ústavný súd podľa § 25 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde odmietol sťažnosti ako neprípustné, pričom sa bližšie nezaoberal argumentáciou sťažovateľky vo vzťahu k porušeniu ňou označených práv.

Pretože sťažnosti boli odmietnuté, ústavný súd o ďalších nárokoch na ochranu ústavnosti uplatnených v sťažnostiach nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. júna 2012